

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1946 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss förbättring av semesterförmånerna för arbetare, som uttaga sina semestrar under perioder av bristande arbetstillgång.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 354, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Brandt m. fl.* hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande ökning av nuvarande semesterrätt i enlighet med i motionen uppdragna riktlinjer, innebärande särskilda förmåner till arbetare, som uttaga sina semestrar under perioder av bristande arbetstillgång.

I motionen har anförts följande:

Med stigande levnadsstandard aktualiseras intresset för att i stället för ren inkomstökning erhålla mer fritid. Denna fritid kan tagas ut genom förkortning av arbetstiden per dag eller per vecka eller genom ökning av semestern. Dessutom brukar en nedskärning av arbetstiden gärna motiveras med arbetslöshetssynpunkter. En allmän arbetstidsförkortning är emellertid föga ägnad som medel mot arbetslöshet, eftersom den skulle skära hela näringslivet över en kam, medan arbetslösheten träffar mycket ojämnt med stora variationer i både tid och rum.

I den mån en nedskärning av arbetstiden skall ha någon arbetslöshetsmotverkande effekt bör den sålunda varieras i anslutning till förändringarna i tillgången på arbete. Detta sker nu ofta i form av korttidsarbete. Korttidsarbetet betraktas emellertid med rätta såsom en utpräglad nödfallsutväg. Det medför en kännbar nedskärning av den enskildes inkomst. Det innebär också en broms på den anpassning, som bör ske på arbetsmarknaden, därigenom att det under obestämd tid kvarhåller arbetare vid företag med sjunkande arbetstillgång, arbetare som måhända skulle kunna göra större nytta på andra håll. I den mån arbetslöshetsunderstöd utgår till korttidsarbetare innebär detta en subvention från arbetslöshetskassornas eller samhällets sida just till de företag, som inte ha förmågan att bereda full sysselsättning åt sina arbetare men som ändå vilja hålla dem kvar. Det är tydligt, att svagare företag och sådana företag, vilkas ledning har en bristande förmåga att ordna en jämn arbetstillgång, komma att mer än andra ta detta slags subvention i anspråk i den mån korttidsarbete tillämpas. Att på detta sätt subventionera den bristande effektiviteten kan inte ligga i samhällets eller näringslivets intresse.

Förhållandet blir ett annat, ifall alla arbetare ges *lika* rätt till ökad ledighet men utnyttjandet av denna ledighet i största möjliga utsträckning anpassas till variationerna i arbetstillgången.

Lättast kan måhända denna tanke tillämpas på säsongvariationerna i sysselsättningen. Det är tydligt, att en ökning av semestern blir mindre kostsam för företagen och samhället, om den utnyttjas vid sådana årstider, då arbetstillgången regelbundet är relativt låg. Om en viss del av arbetslösheten på detta sätt utbytes mot semesterledigheter, komma dessa tydligen inte alls att medföra någon samhällsekonomisk kostnad i form av minskad produktion. För arbetarna blir det däremot en avsevärd skillnad. För att kunna erhålla arbetslöshetsunderstöd under permitterings tiden — om något sådant överhuvud taget erhålles, något som ju inte är fallet i de mest utpräglade säsongfacken — måste de »stå till arbetsmarknadens förfogande», d. v. s. vara beredda att när som helst rycka in på ett mer eller mindre tillfälligt arbete. Den ledighet, som arbetslösheten innebär, blir på detta sätt utan värde för dem. Den kan inte utnyttjas till någon form av planmässig rekreation.

Alla skäl tala således för införandet av en anordning, enligt vilken arbetstagarna ges rätt att erhålla en längre semester än annars, ifall denna uttages under lågsäsong i facket.

I den mån nuvarande semesterrätt skall utökas, en sak som torde vara mogen att inom kort ställas på dagordningen, bör den i det föregående antydda tankegången kunna tillämpas även i fråga om annan än säsongarbetslöshet. Oavsett i vilken grad de nu planerade åtgärderna för upprätthållande av full sysselsättning visa sig framgångsrika, måste man vara beredd på åtminstone vissa variationer i sysselsättningen inom olika företag och näringsgrenar eller på skilda orter. Man kan särskilt peka på sannolikt mycket starka växlingar i efterfrågan på svenska exportvaror under kommande år. Man kan visserligen tänka sig att i sådana fall alltid sätta i gång något slags supplementär sysselsättning, men denna komme i så fall att ofta bli av mindre produktiv karaktär. Om man vill, att all sysselsättning skall vara samhällsekonomiskt värdefull och inte endast ordnas för sysselsättningens egen skull, måste man förutsätta en viss buffert mellan uppstående arbetslöshet och anskaffningen av ny sysselsättning. För närvarande fungera endast arbetslöshetsunderstöd och arbetslöshetsförsäkring (jämta den enskildes egna besparingar) såsom en sådan buffert. Om man kan införa en anordning, varigenom man förmår största möjliga antal löntagare att koncentrera utnyttjandet av sin semesterrätt just till sådana perioder, då arbetstillgången i vederbörandes yrke är mindre tillfredsställande, erhåller man ytterligare en sådan buffert. Men man förvandlar också en viss del av en annars tämligen oundviklig och för den enskilde plågsam arbetslöshet till en värdefull ledighet, som kan utnyttjas till rekreation, studier eller utbildning på ett helt annat sätt än den ofrivilliga arbetslösheten.

Det är givet, att om en stor del av de arbetslösa tar semester för en viss bestämd tid i stället för att ställa sig i kö hos arbetsförmedlingen, blir arbetsmarknaden mindre elastisk än den annars skulle vara. Detta kan komma att innebära, att den totala sysselsättningen blir något förminskad. Men detta är ju i ännu mycket högre grad fallet vid ett semesteruttag, som icke varierar i takt med sysselsättningsvariationerna. Om man utan vidare skulle öka den årliga semestern med en vecka, finge man räkna med att produktionen, eller åtminstone det totala antalet arbetstimmar, i och med det-

samma sjönk i praktiskt taget samma proportion, d. v. s. med 2 procent. Men om denna extra semestervecka förlägges till perioder då arbetarna ändå delvis skulle ha gått arbetslösa, blir den totala minskningen av de utgjorda arbetstimmarna endast en bråkdel härav. Eller omvänt: för samma samhällsekonomiska kostnad kan arbetarna erhålla en mycket större ökning av semestern, ifall dennas förläggning göres rörlig i förhållande till variationerna i arbetstillgången.

De arbetare, som gå med på att förlägga uttagandet av sina ökade semesterar till sådana perioder, då detta är ur samhällets synpunkt förmånligast, böra i gengäld erbjudas att få del i denna samhällsekonomiska förmån, exempelvis genom att i sådant fall få dubbelt så stor förlängning av semestern som annars.

Det förutskickas, att ovanstående förslag till ökad rörlighet i semesteruttagen icke avser de tolv dagar som nu gälla. Dessa tolv dagar böra utgå som hittills varje år på sommaren. Men motionärerna ha velat peka på en väg att till en samhällsekonomiskt obetydlig kostnad möjliggöra en ökning av semesterrätten, nämligen att till värdefull semesterledighet förvandla en del av den arbetslöshet, som under alla omständigheter kan väntas uppstå än här och än där under skilda perioder i framtiden.

Huvudinvändningen mot detta förslag är följande: alla arbetare träffas inte av lika mycket arbetslöshet. Vissa arbetare bli praktiskt taget aldrig arbetslösa. Normalt får man förutsätta, att någon som annars skulle ha blivit arbetslös finge rycka in på det arbete, som under sådana förhållanden tillfälligt lämnas av en icke arbetslös arbetare. Men invändningen blir starkare, ifall den avser högkvalificerade yrkesarbetare, av vilkas arbete kanske flera andras sysselsättning beror. Denna invändning bör emellertid inte vara avgörande. Det händer ju även nu varje dag, att kvalificerade arbetare sluta sitt arbete, varvid företagen måste anpassa sig härefter. Det måste kunna förutsättas, att arbetsgivaren i god tid ser till, att ersättare utbildas till dess att arbetare i nyckelpositioner skola ta ut en längre ledighet. I själva verket kan man i viss grad räkna med att tvånget att ibland medge vissa arbetare, som annars aldrig skulle permitterats, en relativt lång periods ledighet även skall medföra vissa gynnsamma verkningar, alltså inte endast innebära ett besvär för produktionen. Uttaget av dessa ledigheter måste nämligen komma att medföra vissa omplaceringar, som komma att ge många arbetare en mera mångsidig yrkeskunnighet än om de ständigt stå i samma arbete. På längre sikt bör detta öka näringslivets expansionsmöjligheter.

Vilka metoder, man skall tillgripa för att framkalla den önskade anpassningen av semesteruttagen efter sysselsättningens variationer, är i viss mån en andrahandsfråga. Man kan tänka sig, att en utvidgad semesterrätt ges inte i form av ytterligare en vecka per år, utan exempelvis i form av sex veckor på sex år, men att den som utnyttjar dessa sex veckor under en av arbetsmarknadsmyndigheterna i samråd med arbetsmarknadsparterna bestämmd period (när brist på sysselsättning konstateras) erhåller en förlängning med ytterligare sex veckor.

Finansieringen av denna rörliga semester måste ordnas på ett från det nuvarande i viss mån avvikande system. Varje löntagare måste ha ett personligt konto, på vilket varje arbetsgivare, hos vilken han arbetar, sätter in semesterlönen, förslagsvis vid slutet av varje år eller när han eventuellt dessförinnan slutar sitt arbete. Finansieringen av det tillskott till semestern, som skulle erhållas av den som tog ut semestern vid låg arbetstillgång, kan man

till en del tänka sig åvila staten. Denna skulle ju med den föreslagna anordningen befrias från en del arbetslöshetskostnader. I övrigt finge arbetsgivarernas inbetalning av semesterlön bestämmas till ett sådant belopp att det kan beräknas täcka även en avsevärd del av detta tillskott. Dessa sistnämnda inbetalningar finge då en liknande karaktär som inbetalningar i en arbetslöshetsförsäkring; den som tar ut kortare ledighet får mindre med av dessa medel, men den som i enlighet med samhällets önskemål om semesterns lämpliga förläggning tar ut längre ledighet vid låg arbetstillgång får en större del härav.

Det må slutligen anföras, att en anordning som den här föreslagna skulle ha flera fördelar än den som ovan anförts. Den anhopning av semestrarna till endast ett par månader på sommaren, som nu föreligger, medför redan den vissa besvärligheter i form av överbelastning av trafikmedel och fritidsanläggningar. Dessa svårigheter skulle accentueras vid en enkel förlängning av de nuvarande semestrarna. Den metod, som användes inom en stor del av industrien, nämligen att hela företaget slår igen under semesterperioden, är visserligen ur vissa synpunkter fördelaktig för alla parter, men om den skulle tillämpas på treveckorsperioder, bleve dess olägenheter mera påfallande (svårigheter att tillgodose kunder — särskilt utom landet — med prompta leveranser m. m.). Ur löntagarens synpunkt skulle det visserligen vara fördelaktigt att få en regelbunden lång semester i stället för en uppsplittring. Men det kan också vara ett stort värde att då och då få en verklig längledighet på ett par månader; en sådan kan naturligtvis utnyttjas på ett helt annat sätt än vare sig två- eller treveckorssemestrar.

Över motionen ha på begäran av utskottet yttranden avgivits av svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige och tjänstemännens centralorganisation. Yttrandena finnas såsom bilagor fogade vid detta utlåtande.

Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering har i sitt år 1945 avgivna betänkande angående vissa arbetsmarknadsfrågor m. m. (SOU 1945:36) beträffande förevarande spörsmål bland annat anfört följande:

Ett sätt att minska antalet heltidsarbetslösa är att ransonera arbetet genom begränsning av arbetstiden. Denna utväg tillgripes också i åtskilliga fall — t. o. m. oftare än vad som är lämpligt med hänsyn till att en del av den arbetskraft, som på så sätt blir bunden vid ett visst företag, stundom med fördel skulle kunna utnyttjas på annat håll. Vid mera omfattande arbetslöshet kan det emellertid i åtskilliga fall vara ur kortsiktssynpunkt erforderligt att tillgripa sådana åtgärder.

Dylika mer eller mindre tillfälliga förkortningar av arbetstiden äro artskilda från den lagstadgade begränsningen av arbetstiden. Även i vårt land ha röster höjts för att ytterligare sådana begränsningar borde företagas för att »minska arbetslösheten». Man har härvid — medvetet eller omedvetet — utgått från den felaktiga föreställningen, att behovet av arbetskraft även på längre sikt vore givet, och att det sålunda endast skulle gälla att fördela det tillgängliga arbetet i stället för att vidtaga åtgärder ägnade att öka sysselsättningsvolymen och därigenom även stegra köpkraften och avsettningsmöjligheterna för att på så sätt söka få en balans mellan tillgång och efterfrågan

på arbetskraft vid en högre nivå än som är möjlig, om man lägger huvudvikten vid negativa arbetsransoneringsåtgärder. Denna synpunkt har dock varit svagare företrädd i vårt land än i många andra länder. I den offentliga sysselsättningspolitiken har man här sökt följa en positiv linje i stället för en negativ ransoneringslinje. Och hittills har i vårt land varje lagstadgad begränsning av arbetstiden och varje bestämmelse om semesterledighet motiverats av de arbetandes behov av fritid och vila.

Fritids- och vilobebehovet bör alltså utgöra huvudmotivet beträffande alla frågor rörande arbetstid och semester. Från denna utgångspunkt kan säkerligen en ytterligare begränsning av arbetstiden och vidgade möjligheter att erhålla semester te sig önskvärd. Ännu ha icke alla grupper av arbetstagare fått del av 48-timmarsveckan. För vissa arbetargrupper kan arbetet vara så påfrestande, att den arbetande bör ha kortare än 48-timmarsvecka. Det vore också naturligt om vid en allmän höjning av levnadsstandarden arbetarna önskade uttaga en del därav i form av ökad ledighet. Kan en förbättring i arbetseffekten uppnås, kompenseras arbetstidsförkortningen i motsvarande mån.

Beträffande frågan om en generell ökning av den nu lagstadgade semestern framhåller *1942 års semesterkommitté* i sitt år 1945 avgivna betänkande (SOU 1945: 59) följande:

Den semester av två veckors längd, som den gällande semesterlagen vill tillförsäkra arbetstagare med arbete hela året, har utmätts efter ett antaget allmänt minimibehov. Redan vid lagens tillkomst måste man alltså ha utgått ifrån att arbetstagare funnes, som i verkligheten hade ett behov av längre semester än två veckor. De undersökningar kommittén verkställt ge vid handen, att arbetstagarna i stor utsträckning ha behov av längre semester än som för närvarande tillförsäkras dem i lagen. Det kan därför ifrågasättas, om icke en generell höjning av den lagstadgade semestern bör åvägbringas. Emellertid möta häremot starka betänkligheter av ekonomisk art. Vid en allmän förlängning av semestertiden skulle nämligen med all sannolikhet en viss minskning av produktionen absolut sett — åtminstone under en övergångstid — icke kunna undvikas. Först sedan genom ytterligare rationalisering och andra åtgärder med produktionsstegrande verkan ett utökat produktionsresultat säkerställt, torde tiden vara inne för en allmän förbättring av semesterförmånerna. Särskilt är det för ett land såsom vårt, vilket för sin befolknings levnadsstandard är starkt beroende av exporten, av betydelse, att man vid lösandet av sådana frågor som en allmän förlängning av semestertiden tillbörligt beaktar exportnäringarnas konkurrensförmåga. Det kan därför vara tillrådligt att ställa sig avvaktande i avbidan på hur utvecklingen kommer att gestalta sig.

Utskottet. I motionen hemställes om utredning rörande ökning av nuvarande semesterrätt i enlighet med i motionen närmare angivna riktlinjer. Dessa innebära bland annat att arbetslöshet i viss utsträckning skall förvandlas till semester och att på så sätt arbetslöshetsproblemet till en del skall lösas samtidigt som arbetstagarna erhålla längre semester. Motionärerna utgå ifrån, att den nuvarande allmänna semestern inom kort kommer att ökas. De arbetstagare, som vore villiga att förlägga ökningen av sin semester till så-

dana perioder, då arbetstillgången i vederbörandes yrke vore mindre tillfredsställande, skulle enligt motionärerna i gengäld erhålla en ytterligare ökning av semestern.

Enligt nu gällande semesterlag ha arbetstagare med arbete hela året tillförsäkrats en minimisemester av två veckors längd. Många arbetstagare torde ha behov av längre semester än som för närvarande tillförsäkras dem i lagen. Det skulle därför kunna ifrågasättas, huruvida icke en allmän höjning av den lagstadgade semestern skulle kunna ske. För närvarande torde emellertid en ökning av den allmänna semestern icke vara aktuell. I den till årets riksdag avlämnade propositionen nr 221 föreslås en ökning av semestern men endast för arbetstagare under 18 år och för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete. Enligt utskottets mening saknas således för närvarande grundförutsättningen för den i motionen begärda utredningen. Det torde ej heller vara lämpligt att nu igångsätta en utredning om hur den ökade semester, som kan ifrågakomma i en framtid, skall kunna förlängas i enlighet med de i motionen angivna riktlinjerna.

Härtill kommer ytterligare en omständighet. Motionärerna ha tänkt sig, att en förlängd semester skall kunna användas som medel för bekämpande av arbetslöshet. Hittills har, såsom kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering framhållit, varje bestämmelse om semesterledighet motiverats med arbetstagarnas behov av vila och rekreation. Denna uppfattning ligger också till grund för propositionen nr 221. Det synes vara av vikt att fasthålla vid denna ståndpunkt, d. v. s. fritids- och vilobehovet bör utgöra huvudmotivet beträffande alla frågor om semester. Semesterfrågorna böra icke sammankopplas med de åtgärder, som böra vidtagas för att utjämna konjunkturen och minska arbetslösheten vid lågkonjunktur.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 juni 1946.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Norman*, *Holmbäck*,* *Wistrand*, *Nils Elowsson*, *Hallagård*, *Söderkvist*,* *Uhlén* och *Carl Eric Ericsson*;

från andra kammaren: herrar *Ryberg*, *Nilson* i Eskilstuna,* fru *Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund, *Andersson* i Gisselås, *Lundberg*, *Holmberg* och *Andersson* i Alfredshem.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 8 mars 1946 har tillfälle beretts *Svenska Arbetsgivareföreningen* att avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion nr 354 av herr Brandt m. fl. angående viss förbättring av semesterförmånerna för arbetare, som uttaga sina semestrar under perioder av bristande arbetstillgång. Föreningen får i anledning härav anföra följande.

Motionen bygger på den förutsättningen, att en ökning av den nu lagstadgade semestern med minst en vecka per år inom kort blir aktuell. Med utgångspunkt härifrån diskutera motionärerna en ytterligare förlängning av denna utökade semester för arbetare, som utnyttja förlängningen av semestern under tider av låg arbetstillgång inom sitt fack. Man kan tänka sig, anföra motionärerna, att en utvidgad semesterrätt ges icke i form av ytterligare en vecka per år utan exempelvis i form av sex veckor på sex år, men att den, som utnyttjar dessa sex veckor under en av arbetsmarknadsmyndigheterna i samråd med arbetsmarknadsparterna bestämd period (när brist på sysselsättning konstateras), erhåller en förlängning med ytterligare sex veckor.

I huvudsak samma förslag framfördes i den offentliga diskussionen i början av år 1944, alltså vid en tidpunkt, då man på många håll relativt pessimistiskt bedömde sysselsättningsmöjligheterna efter krigets slut. Det mötte redan då starka invändningar. När förslaget på detta sätt åter framföres i nuvarande läge på arbetsmarknaden, ter det sig sällsynt verklighetsfrämmande.

Till en början kan sålunda föreningen icke finna, att frågan om en generell förlängning av semestern över huvud taget kan bli aktuell inom vad som nu ter sig som en överskådlig framtid. Med hänsyn till den arbetskraftssituation, som råder nu, och som måste förväntas komma att råda under ett stort antal år framåt, kan nämligen en förlängning av semestern icke ske utan en produktionsminskning av den storlek, att den måste verka sänkande på den allmänna levnadsstandarden — en sänkning som man för närvarande icke på något håll torde vilja acceptera. Det må erinras om att 1942 års semesterkommitté i sitt den 15 december 1945 avgivna betänkande med förslag till lagstiftning om längre semester för vissa arbetstagare av dessa skäl avvisat en dylik tanke såsom saknande aktualitet (sid. 29 i betänkandet).

Det andra ledet av förslaget, till vilket motionärerna förlägga tyngdpunkten av sin argumentering, avser som ovan nämnts att, om arbetstagaren »går med på» att förlägga sin förlängda semesterledighet till en tid av låg arbetstillgång, han skulle kunna erhålla ytterligare sex semesterveckor på sex år. Det skulle då, för att vidare citera motionärerna, bli fråga om »en verklig långledighet på ett par månader». Motionärerna utgå från att det föreligger ett arbetslöshetsproblem, som till en del kan lösas på detta sätt. De anse det vara en brist i det nuvarande systemet, att för erhållande av

ersättning genom arbetslöshetskassa eller understöd från den statliga hjälpverksamheten för arbetslösa arbetarna skola under hela den tid arbetslösheten varar stå till arbetsmarknadens förfogande. Man vill på detta sätt i stället bereda arbetarna en tids betald rekreation i samband med arbetslösheten. Även detta är ett resonemang, som i betänklig grad bortser från dagens verklighet och från det tillstånd, som vi ha anledning antaga skola fortbestå under lång tid framåt. Det svenska näringslivets kanske största problem för närvarande är ju den stora och till synes permanenta bristen på arbetskraft. Detta är icke något bekymmer enbart för arbetsgivarna, utan arbetskraftsbristen är så stor, att den till men för hela vårt folkhushåll nedbringrar vår produktionskapacitet under vad som eljest vore möjligt. Den utgör med andra ord ett hot mot ökningen av vår levnadsstandard. Denna situation kommer, om effektiva motåtgärder icke vidtagas, att ytterligare skärpas under de följande åren. Befolkningen kommer visserligen att långsamt tillväxa, men en ansenlig förskjutning av befolkningssammansättningen kommer att inträda från de arbetsföra till de icke arbetsföra åldrarna. Föreningen vill i detta sammanhang blott erinra om de prognoser med avseende å befolkningens ålderssammansättning under de närmaste årtiondena, som framkommit i det nyligen framlagda betänkandet om allmän pensionsförsäkring. Mänskligt att döma synes vårt stora näringspolitiska problem bli att så effektivt som möjligt utnyttja den arbetskraft, som står till vårt förfogande under kommande år. Motionärerna utgå från en rakt motsatt tankegång: det gäller för deras del att ransonera de tillgängliga arbetstillfällena. En dylik uppfattning ter sig i nuvarande läge minst sagt egendomlig.

Föreningen vill blott tillägga, att kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering i sitt betänkande nr XI sid. 37 något berört dessa frågor och därvid tagit avstånd från tanken att använda arbetstids- och semesterlagstiftningen såsom ett medel att ransonera arbetstillfällena.

Under åberopande härav får föreningen hemställa, att den ifrågavarande motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 april 1946.

Svenska arbetsgivareföreningen:

IVAR O. LARSON.

Till Andra lagutskottet.

Genom remiss den 8 mars 1946 har *Landsorganisationen i Sverige* beretts tillfälle att avgiva yttrande över en av herr Brandt m. fl. inom Andra kam-maren väckt motion (nr 354) angående utredning rörande ökning av nu-varande semesterrätt, innebärande särskilda förmåner för de arbetare, som uttaga denna ökade semester under perioder av bristande arbetstillgång.

Motionärerna framhålla inledningsvis, att med stigande levnadsstandard intresset att erhålla ökad fritid aktualiseras. En sänkning av arbetstiden motiveras emellertid ofta även med arbetsmarknadspolitiska synpunkter. I motionen ha dessa två motiveringar kombinerats. Sålunda föreslås att ar-betstiden generellt minskas med en semestervecka per år, men att lön-tagarna skulle stimuleras att taga ut dessa extrasemestrar i ett samman-hang för en längre följd av år och koncentrera dem till tider med lågsäsong eller lågkonjunktur i det egna facket. Härigenom skulle en del arbetslöshet, som annars vore svår att helt och hållet undvika, kunna förvandlas till värdefull ledighet.

Landsorganisationen instämmer i uppfattningen, att en ökning av semes-terrätten bör aktualiseras inom en icke alltför avlägsen framtid. Så snart kristidens varubrist är hävd och effektivitetsstegringen inom näringslivet åter till fullo kan göra sig gällande böra de reella förutsättningarna vara givna för en semesterförlängning. Landsorganisationen, som inte i detta sammanhang önskar taga ställning till frågan om tidpunkten för en dylik utvidgning av semesterrätten, skulle finna det naturligt, om i samband där-med även det av motionärerna framförda förslaget om rörlig tilläggsse-mester bleve föremål för prövning.

Stockholm den 29 april 1946.

Landsorganisationen i Sverige:

AUG. LINDBERG

RUDOLF MEIDNER.

Bilaga C.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), som genom remiss av den 8 mars 1946 beretts tillfälle avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion angående viss förbättring av semesterförmånerna för arbetare, som uttaga sina semestrar under perioder av bristande arbetstillgång, får med anledning härav anföra följande.

Motionärerna ha utgått från att önskemålet om en längre semester för löntagarna lättare skulle kunna genomföras, om den längre semestern komme att uttagas under tidsperioder av bristande arbetstillgång. Härigenom skulle en viss del av arbetslösheten kunna förvandlas till värdefull semestertid och samtidigt skulle samhällets kostnader för den ökade semestern bli förhållandevis små.

TCO har stor förståelse för önskemålet om införande av en längre minimi-semester för samtliga arbetstagare men kan icke helt dela motionärens uppfattning, att det är lämpligt att sammankoppla semesterfrågan med de åtgärder, som böra vidtagas för att utjämna konjunkturerna och minska arbetslösheten vid lågkonjunktur. Det synes önskvärt, att man håller fast vid den grundläggande tanken, att semestern är en förmån, som löntagarna erhålla för att beredas rekreation och vila från sitt dagliga arbete. Den nuvarande minimi-semester synes i detta avseende icke vara tillfredsställande med avseende å sin längd. Vilka åtgärder, som från samhällets sida böra vidtagas för att utjämna konjunkturerna, skall i detta sammanhang icke närmare beröras. Från statsmakternas sida avser man att för en dylik konjunkturutjämning vidtaga olika åtgärder, exempelvis att under högkonjunktur skapa en investeringsreserv, som skulle användas i händelse av lågkonjunktur. Även kontantunderstöden och arbetslöshetsförsäkringen kunna i viss mån betraktas såsom led i samma strävan. Motionärernas tanke att söka förvandla en viss del av den arbetslöshet, som uppkommer vid en lågkonjunktur, till värdefull ledighet synes även böra övervägas, men utan att frågan sammanblandas med semesterlagstiftningen. Man skulle kunna beteckna en dylik ledighet såsom *konjunkturledighet* och i enlighet med motionärernas förslag undersöka, om det är möjligt att vid lågkonjunktur giva arbetstagarna inom en viss näringsgren sådan ledighet. Vad motionärerna åsyfta skulle kunna vinnas, om man i ett uppkommet läge av bristande arbetstillgång vore beredd att giva arbetstagare inom en viss näringsgren viss tids ledighet med bibehållen lön. Genom en fördelning i tiden av arbetstagarnas konjunkturledighet skulle en ur social synpunkt önskvärd utjämning av sysselsättningsfrekvensen kunna åstadkommas. Kontantunderstödsverksamheten för arbetslösa skulle då till viss del kunna tänkas ersatt av en på ett relativt sett större antal arbetstagare fördelad »konjunkturledighet» med bibehållen lön. Dessa åtgärder skulle även kunna bidra till att skapa ökad köpkraft och därmed verka för ett hävande av lågkonjunkturen.

TCO vill samtidigt framhålla, att det knappast synes möjligt att på grundval av den föreliggande motionen, som i vissa avseenden är något oklart utformad, taga ställning till dessa spörsmål. Motionärerna ha själva pekat på vissa olägenheter, som skulle vara förenade med förslaget och det torde allvarligt böra övervägas, hur detta kommer att verka i olika lägen.

TCO anser sig sålunda icke kunna tillstyrka motionärernas förslag om införande av en rörlig semester, som sammankopplas med konjunkturpolitiken, men har å andra sidan icke något att invända mot att en utredning verkställs av frågan om införandet av viss ledighet för arbetstagarna inom olika grenar av näringslivet vid lågkonjunktur och huruvida en dylik åtgärd skulle kunna användas som ett led i strävandena att utjämna konjunkturerna.

Stockholm den 26 april 1946.

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO):

RUBEN WAGNSSON.

OTTO NORDENSKIÖLD.
